

Lijst 1: Objectiveerbare leidraden en een zeer voorlopige en subjectieve invulling

Invalshoeken, leidraden: algemeen maatschappelijk	Literair	Kunst
<i>a. De ontwikkelingsgang naar mensenrechten (art.)</i>		
Vrijheden (incl.)	L.P. Boon: De Kapellekensbaan	Goya, Beethoven 9e
- privacy, persoonlijke leefsfeer (12)	Beatrijs, Virginia Woolf	Vermeer
- reizen, asielrecht (13,14)	Slauerhoff	Turner
- partnerkeuze (16)	Shakespeare: Romeo en Juliet	Van Eyck: Arnolfini
- eigendom, bezit (17)	Balzac Eugénie Grandet, Elsschot Kaas, Lijmen	Hogarth, Daumier, Delacroix, Gross
- meningsuiting (19): spanning tussen persoonlijke keuzes en machtsrelaties, kritische omgang met tradities	Antigone, Buchner, Reve, Walschap, Claus, Michiels, Kafka	Cranach: Adam en Eva
- overtuiging, geloof (18)	Erasmus, Van Woensel, Elsschot "Het Dwaallicht", Boon, Claus, Eco "De slinger van Foucault"	Van Eyck, Rubens, Mantegna, Max Ernst "Madonna geeft Jezus een pak rammel"
- nationaliteit (15), taal	Conscience, Van Duyse, Vermeulen	Wappers
Rechtvaardigheid (incl.)		
- Gelijke rechten man en vrouw	Belle Van Zuylen, Multatuli, Van Paemel	Van Eyck, Rubens, Courbet, Khnopff, Rops, Picasso
- Sociale zekerheid en bescherming (22-25)	Laurens Coster: Het cooren	Léon Frédéric
- deelname aan onderwijs, cultuur, wetenschap (26, 27)	"Sara Burgerhart", Multatuli, Vermeulen	
- democratie (1-3, 6-11,20-21)	Vermeulen, Walschap, Boon,	Ensor, Masereel

	Kafka	
- Tegen racisme (3)	Amin Maalouf, Tom Naegels "Los"	
- Tegen slavernij, uitbuiting, foltering (4-5)	Lucas Catherine	
- Tegen willekeurige aanhouding, verbanning (9)	Oorlogsromans: Hermans	
Vrede (incl.)		
- internationale samenwerking (28); specifiek : Europa	Erasmus	
- beperking van individuele rechten bij wet: gouden principe + openbare orde (29)	Boon "Wapenbroeders"	
- beperking rechten indien andere fundamentele rechten worden ondergraven (30)		
<i>b. Vakoverschrijdende eindtermen</i>		
- burgerzin en sociale vaardigheden: zie a. Mensenrechten	Zie hoger	
- gezondheidseducatie : ook inzicht in de fenomenale recente ontwikkeling		Vesalius, Rembrandt "Dokter Tulp", de pittoreske Zenne voor de overwelving ...
- milieueducatie: recente bekommernis de beperkte van de aarde, contrast met renaissance-opvatting over de mens als heerser over de wereld, nakende grote beslissingen ivm globalisering, klimaatwijziging, sociale rechten in de derde wereld , dieren en biologische diversiteit	Dirk Draulans, Leo Vroman, Dick Hillenius, Midas Dekkers	
- leren leren: efficiënt beheer van informatie, o.m. door een eenvoudige en duidelijke structurering van basiskennis en gericht opzoekingsopdrachten	Flaubert: Bouvard et Pécuchet, D. Coupland	
- technische (en wetenschappelijke) inzichten in ASO: belang van machines, industriële revolutie, communicatietechnologie, computer, media	Digitale databanken ook voor literatuur www.dnbl.nl	Computerkunst in de media
- artistiek- muzische vorming: basiskennis van grote namen , belang van vormaspecten van de kunst, zowel in heden als verleden, belang van niet-afbeeldende vormvernieuwing in moderne en hedendaagse kunst	Rondeel, sonnet, visuele poëzie, Van Ostajen, surrealistische metafoor, Michiels, Insingel	Byzantijns, perspectief, barok, classicisme, romantiek, symbolisme, loslaten van realisme: im- /expressionisme, dada, abstractie, (p)op art

c. Enkele grote thema's		
- Liefdesrelaties	.....	
- Houdingen t.o. de dood, Diesseits (secularisatie) t.o. Jenseits (aards tranendal)	Epicurus, Egidius, Huygens, Pascal, Baudelaire, 't Hooft	Grunewald, de diverse stadia van ontbinding in het Tubetaans dodenboek
- Steden en andere centra van maatschappelijke en culturele ontwikkeling	Hertmans, Joris, De Kuyper	
- zintuigelijke ervaringen: geluiden, geuren, kleuren, smaken, tastzin	Gorter, Van de Woestijne "De boer die sterft"	
- van multicultureel naar intercultureel	Amin Maalouf "Les Identités meurtrières"	
- spirituele waarden versus materialisme	religieuze kunst kritiek op bezitsdrang Balzac	
-		